

Posudek doktorské disertace:

Marek Krejčí, Moderní dějiny a památková péče ve středo-východní Evropě, Ústav dějin umění FF UK v Praze 2013

(122 stran textu, anglický Abstrakt)

Marek Krejčí se dlouhodobě zabývá dějinami a teorií památkové péče, v dnešní generaci historiků umění výjimečně. Nyní se soustředil na vývoj dané problematiky v minulém století, s přesahy do 19. století a současnosti. Východiskem jeho přínosných úvah se stal analytický pohled na některé aspekty památkové péče vídeňské školy dějin umění - za Aloise Riegla, Maxe Dvořáka, včetně Josepha Strzygowského.

Velmi zajímavé jsou Krejčího úvahy o pojetí památkové péče v publikovaných pracích Maxe Dvořáka. Překročily tradiční zaměření pouze na Dvořákův "Katechismus", autor analyzoval Dvořákovy drobné stati a u nás snad jako vůbec první přihlédl k Dvořákově činnosti v rakouské "válečné památkové péči". Vyzvedl Dvořákův "univerzální kosmopolitismus", narážející na nacionalistické koncepty památkové péče. Mohl se ovšem také ptát, do jaké míry nešlo o kosmopolitismus mnohonárodní rakouské monarchie. Postrádám hlubší analýzu Dvořákovy reakce na dva klíčové termíny Rieglovy teorie umění památkové péče – "kunstwollen" a "alterswert". Nové je upozornění na Strzygowského pojetí teorie památkové péče. Co se týká požadavků rusofilské a slovanské orientace památkové péče, protiřečící konceptu vídeňské školy dějin umění v pojetí Maxe Dvořáka a jeho žáků, chybí širší úvaha o jen zdánlivě banálním sporu mezi Vojtěchem Birnbaumem a Florianem Zapletalem (viz k tomu sborník Muzea Komenského v Přerově).

V Krejčího disertaci je třeba především vyzvednout záslužné komparativní studium vývoje teorie, legislativy a ideologických podmínek památkové péče v následnických státech Rakouska po roce 1918 (Čechy, Polsko, ale také Slovinsko, případně i Maďarsko a Rumunsko, chybí samotné Rakousko). Autor odtud přináší širší pohled na naši památkovou péči, doposud obvykle nahlíženou bez studia příslušné zahraniční literatury a odpovídajícího kontextu. Přihlédl k internacionalizaci péče památky za první světové války (jak tomu bylo za druhé světové války?). Z doby první republiky obsáhle rekapituloval spory o navrácení předmětů kulturního dědictví – s přihlédnutím k vývoji evropské diplomacie, v případě Československa končící debaklem. Nevyhnul se česko-německým sporům o etnickou příslušnost umění na českém území a dotkl se povícero dalších otázek.

Krejčího disertace vrcholí doposud zanedbávanými komparacemi vývoje a teorie památkové péče po roce 1945 v zemích sovětské sféry, zejména s přihlédnutím ke shodám a rozdílům tehdejší situace v Československu a Polsku. Krejčí oprávněně vyzvedl u nás přehlížené teoretické úvahy a závěry polských památkářů. Z českých teoretiků památkové péče ocenil zejména názory a stanoviska Oldřicha Stefana, ale také Vojtěcha Birnbaumaa Zdeňka Wirtha.

Pozastavil se nad Wirthovým památkářským pragmatismem (" v zájmu věci"), zdnánlivě bez ztráty morální integrity, aniž toto stanovisko zobecnil (viz v různé míře obdobně Josef Cibulka, Vladimír Novotný, Jakub Pavel, Dobroslav Líbal ad.) Zde mohlo být více napsáno a Václavu Menclovi a co se týká vztahu k naší památkové péči před únorem 1948 také o Karlu Šourkovi. K diskuzi vyzývá autorův nezám (??) o jistě objektivní korelace mezi vývojem umění a teorií památkové péče ("moderní" a "postmoderní" památková péče).

Krejčího cenná disertace přináší podnětné závěry a množství dnes málo známých údajů. Vedle toho ale i formální a věcné chyby (zapříčiněné nutnosti dodržet stanovený termín odevzdání práce?):

s. 59, Václav Wagner "neformuloval konzervativní teorii české památkové péče", nýbrž "syntetickou metodu české památkové péče" (stala se základem teorie památkové péče Dobroslava Líbala, praktikovalo ji SURPMO);

s. 68, zde došlo k nesprávnému směřování "rakouské" a "německé" památkové péče;

s. 45 Opitzova kniha o sochařství lucemburské doby vyšla napřed v českém překladu, teprve o rok později v němčině, ne naopak;

s. 122, "Doslov" disertace (z obsahového hlediska spíše její "Dovětek") je nelogicky umístěn až za Rejstřík, Bibliografii a Abstrakt.

Co se týká citované literatury, postrádám zmínky o pracích Kristýny Uhlíkové (Zdeňek Wirth a Národní kulturní komise), stranou zůstal přelomový sborník „Praha. Budoucnost historického města, 1992“ (s referáty špičkových teoretiků – Françoise Choay, Jacques Derrida ad.), památkářsky zaměřené studie Jána Bakoše („Intelektuál a památka, 2004“), z recentní zahraniční literatury bylo vhodné přihlédnout k obsažené monografii Achima Hubela, Denkmalpflege, 2006.

Objevnou a čtivě napsanou disertaci Marka Krejčího, která se může stát podkladem pro knižní vydání, doporučuji k obhajobě.

Praha 12. 12. 2013

Prof. PhDr. Ivo Hlobil, CSc.